

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti és kiadja a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv szerkesztő-bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Félévre — — 6 korona.
Egész évre 12 korona. Negyedévre 3 korona.

Megjelenik
minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, IV. Egyetem-utca 4 sz.

Házi tolvajlások.

Írta: Székely Vladimír államrendőrségi fogalmazó.

Egy igen tapasztalt detektív mondotta egyszer nekem: «Az elfogultságot, s az előítéletet nem lehet sehonnan sem kiölni. A nyomozásnak tudományáról is bizony elfogultan gondolkozik a nagy közönség s valljuk meg sokszor mi is. Ha valami véres rablógyilkosságot, vagy nagy port felvert szenzációs betörést nyomoz ki valaki, özőnével zúdul rá az elismerés, a méltánylás s dicséret. Viszont arról, a ki egy otthon hirtelen eltűnt, hirtvány aranygyűrűt kap meg, s kikutatja a gyűrűtolvajt, senki sem emlékezik meg. Az ügy el van intézve, s senkinek sem jut eszébe arra gondolni, hogy az az ember tulajdonképen itt is tehetségének igazi jelét adhatta.

Mert higgye meg, uram, nincs könnyebb a rablógyilkosság vagy valami nagyszabású lopás kiderítésénél. A nyomok önként adódnak, a kép sokszor tisztán beszél, s kis tapasztalattal, kevés gyakorlattal mindig lehet sikereket elérni olyan ügyekben, a melyekben a nagy közönség, s a közérdeklődés is gondolkozik s akárhányszor a döntő fonalat a nyomozó kezébe is adja. Ellenben akárhányszor tehetetlenül áll meg a leggraffináltabb detektívzenesi is az úgynevezett apró bűnesetek előtt, melyek azonban a káros előtt mindig nagy és fontos esetek. Ha X. úrnak zsebéből kihúzták az aranyóráját, s azt csak jó későre vette észre, sejtelve sincs, hogy hol, mikor, ki csepte el . . . tessék hát elindulni. Az ember meghallgatja, s elindul az óra után. A leírás után talán meg is kapja valamely zálogházban, ha ugyan megkapja — de hol van a tettes?!

Vagy vegyük csak azokat az egészen közönséges házi tolvajlásokat. A ház asszonyának eltűnt a bugyellárisa pénzzel. Ott feküdt a háló szoba mosdóján. Négy-öt cseledje van, mind megbízható, s égre-földre esküdjök, hogy dehogyan ők a bűnösök. Hát most már tessék az ellopott pénzt visszaszerezni s a tettest leleplezni. Bizony mondom, ilyenkor kell csak igazán szem, s ügyeskedés.

Kár, hogy nem méltányolják eléggé. Ámbár ez a legkevesebb, a kötelesség teljesítés tudatában mindig meg van a jutalom . . . csak bosszant, mikor mindig azok a bizonyos szenzációs, de okvetlen könnyebb munkát és sokszor kevesebb fáradságot igénylő esetek viszik el a babért . . . »

A detektívnek sokban igaza volt. Nem áll ugyan meg feltétlenül az az okoskodása, hogy a nagyszabású bűntények már természetrajzuknál fogva okvetlen könyebben kideríthetők, mint az aprók s igénytelenebbek. Mert bizony elég véres rablógyilkosság s sötét büntény maradt kiderítetlenül, míg végre a hiábavaló fáradozás után a feledés leple alá került, — de kétségekívül helyes az okoskodása, a mikor az apró tömeges lopások nyomozásából ép úgy megkivánja feltételként az ügyességet, a hozzáértést, mint a nagyobb szabásúknál, sőt még fokozottabb éberséget és tapasztalatot követel.

Legelőkeltebben beigazolódik ez például az úgynevezett házi tolvajlásoknál. A mikor a cseléd meglopja a gazdáját, rokon rokonát, testvér testvérét, sőt erre is akad példa: feleség a férjét, vagy fordítva.

A nyomozást ily esetekben mindig megnehezítik magának a nyomozásnak kényes oldalai. A káros rendszerint teljesen tájékozatlan abban, hogy kit gondoljon környezetéből tolvajnak, vagy épen ellenkezőleg ráteríti valaki olyanra egész vehementiával a lepedőt, a kiről utólag kiderül, hogy ártatlan, vagy egyáltalában semmi sem bizonyítható rá.

A nyomozónak egész éleslátására van szüksége, hogy ily esetekben azonnal jól látni és helyesen ítélni tudjon. De szüksége van gyakorlatra, emberismeretre is.

Bár mindig a helyzete válogatja az efféle nyomozáshoz felhasználandó, eszközöket, s követendő irányt, mégis vannak hasznos *általánoságok*, melyeket itt is jó lesz a nyomozónak szem előtt tartani. Az alábbiakban megkíséréljük annak a fonálnak szövését, mely a nyomozó kezében a házi lopások speciális eseteiben a sikerhez közelebb mederbe terelheti a felderítést, s a bűnös leplezésének munkáját!

Talán legjobb lesz, ha az elvont fejtegetésektől eltekintünk s példák világával mutatjuk be, mi a teendő.

X. úr ma feljelentést tesz, hogy a fehérnemű szekrényéből, a hol kosztpénzének egy részét tartogatta eltűnt egy százkoronás. A tolvajjal is tisztában van. Csak a szobalány lehetett. A szakácsnő már évek hosszú sora óta van a háznál, mindig becsületesnek s megbízhatónak bizonyult. A szobalány ellenben csak egy hete van ott, kizetomás, dologtalan lány. A rossz már a szeméből is kiélezik — teszi hozzá teljes meggyőződéssel ő nagysága.

Jön tehát a nagy vallatás. A szobalány pityergőre veszi a dolgot, majd indulatosan kijelenti, hogy ő nem tolvaj. Átvizsgálják a ruháit, őt magát . . . a pénznek nincs nyoma. Utána tudakozódnak. Nem mondják sehol sem valami tulságosan derek és szorgalmas lánynak, de még sehol nem lopott. Különböen igénytelen lány, szeretője sincs. A szakácsnéra hasonlóképen nem derül ki semmi. Különböen nem is tétélezhető fel arról a jóképű, tisztas öregasszonyról efféle.

A házban más nincs, legfeljebb . . . ő Nagyságának a férje. De állj! Semmi sem lehetetlen. Hótha éppen férj uram tréfálta meg kényszerűségben kedves nejét. Titokban, szép esendben utána nyomozunk. Kiderül, hogy férj uram a lopás-előtti napon a klubban kártyán nagy pénzeket vesztett, sőt adós is maradt 80 koronával.

Egy garasa sem volt, mikor felkelt a zöld asztaltól. Másnap pedig pontosan törlesztette a becsületbeli adósságot. Honnan? Nem vett fel pénzt, kölcsön nem kért.

Egy kis négysem közti beszélgetés után kiderül, hogy bizony férj uram dézsmálta meg nagy lelki kinjában a saját kosztpénzt.

Mi volt itt ennél a nyomozásnál a sikerre vezető nyom és szempont? Melyik volt az a kérdés, melyre önkéntelenül feleletül a tettes kiderítése következik?

Az, hogy *kinék volt szüksége* a lopott pénzre? Ezt kell tehát mindenek előtt kikutatni!

Egy másik eset:

A gyárosnak eltűnt egy briliáns gyűrűje. Gyanusítottak lehetnek egyaránt szobalány, inas s csak harmad-sorban a szakácsné. A szobalány s szakácsnéról kiderül, hogy becsületesek. Soha semmi bajuk nem volt a hatósággal. Az inas azonban annál gyanusabb. Korhely fráter, a ki a szeretkezéseket nagyon kedveli. Most is valami kis karénekesnőnek udvarol eleltre-halálra.

Az efféle nagyon gyanus. A szerelmes emberről könnyen tétélezhető fel a bűnbeesés, csak úgy mint Ádám apánkna történt. Tényleg kitudódik, hogy az napon a kóristányt előadás után az inas várta egy nagyszerű bokrétaival, utána pedig pompás vacsora következett. Csakugyan az inas is volt a tolvaj.

Ő róla volt nyomban *feltételezhető* a tolvajlás, rá is illet, rá is talált.

Ezt a szempontot se hagyjuk ki vizsgálódásaink köréből.

Egyáltalán igekezzünk minden házi tolvajlásnál a káros környezetének minden egyes tagját *megismerni*, — oly értelemben, hogy előéletét, viselt dolgait kutassuk, ezzel előttünk álljon mindenkinek a *jelleme*, valamint pubatoljuk ki közvetlen a lopás ideje előtt mind-egyikkel történeteket, valamint közvetlen a lopás ideje utáni viselkedését és tetteit. E kettőnek összevetéséből igen gyakran megszületik az a nyom, melyen csak haladni kell, hogy a bűnösre és bűnösségének bizonyítékaira rá találjunk.

A mikor cseléségről van pedig szó — s ez az ese-

tek zöme — akkor egy feltétlenül végigcsinálendő próbát ne mulasszunk el. Hisz ma nemcsak a fővárosban, hanem a vidéken is a lehető legártatlanabb képpel fegy-házviselt gézengúzok s Márianosztrán ült városneseléd-ek állnak be szolgálatba hamis cselédkönyvvel, hamis névvel, hogy a legelső alkalommal összeszedve a kezük ügyébe eső holmikát odább álljanak.

Némelyik egyszerre végez, mások apránként lopkodnak. Vizsgáljuk meg tehát jól azokat a bizonyos cselédkönyveket. Egyezik-e a személyleírás a cselédkönyv birtokosával, nincs-e vakarás a könyvben stb. Néha meglepő eredményekre juthatunk s a szende lányzó egyszerre csak szokásos tolvajja lepleződik le.

Ilyenkor azután, kivált, ha nagyobb és ismétlődő lopásokról van szó, nem lesz célszerűtlen, ha a tolvaj külső összeköttetését is azonnal nyomozás alá vesszük. Orgazdára, tolvajszövetség nyomára juthatunk.

A fővárosi rendőrség a minap például egy efféle érdekes házi tolvajszövetséget leplezett le. Egyik a tolvajok közül hamis iratokkal beállott hol kocsinak, hol háziszolgának. Következtesen lopott, s ha égett lába alatt a talaj, megszőkött, hogy másutt folytassa. Mikor aztán megelégte a dicsőséget, visszament a bandához, — pihenni, s a tolvajszövetség másik tagja szerencsételte aztán hol azt, hol amaz a gazdát, ott folytatva, a hol kollégája abbanhagyta.

Végül egy igazán modernnek nevezhető modot ismeretünkön meg olvasóinkkal, a melylyel házi tolvajlások esetében kivált mikor ismétlődő pénzlopásokról van szó, a tolvaj könnyen lépre csalható s leleplezhető.

Egy cseppet sem szokatlan ugyanis, hogy a gazda akárhálynyszor észreveszgi, hogy hiányzik a pénzéből. Valami szarka dézsmálgatja. Egyszer egy huszkoronás, máskor egy ötkoronással kevesebb a tárcsabeli állapot, a tolvajnak pedig sehogys sem tud nyomára jutni. Gyanusítani sem akar senkit ok nélküli.

Ilyenkor a *füxin* ravasz használata ajánlatos. A fuxinnal pamutot, selymet és bőrt szoktak pirosra festeni. Ha ujjunkkal a fuxin porhoz hozzá érünk s ujjunkat megmedvesítjük még a legkisebb porszemcsétől is — az ujjnak az a része, mely a fuxinnal befestelődött, lemoshatatlanul s azonnal észrevehetően piros lesz. Sok nap, sőt hét kell hozzá, míg e piros nyom eltűnik.

Berlinben már próbálkoznak ezzel. Egyik rendőrszisz-tviselő a következőkben mond el ilyen fuxinos nyomozást.

Egy cipészszegédttől nemrég rövid időközökben hol a falon függő ruhájából, hol kofferjéből, mindig kiloptak 5—8 márkát. A hálószoba állandóan zárva volt, de a kulesa a cipészszegéd és hálóhársa távollétében a szobaajtó mellett falon függött. Kétségkívül csak házi tolvaj keze működhetett közre, a ki a szobába nappalokint észrevétlenül belopózott. Ugyanazon folyosón a

két cipészen kívül egy másik szobában két mázoló-tanonecz lakott. Ki volt tehát a tettes?

En a meglopottnak erre fuxinport adtam azzal, hogy a ruháiban hagyott pénzt ezzel dörzsölje be.

Néhány nap mulva a cipészességét közölte velem, hogy megint eltűnt egy-két márkája, és hogy K. mázoló tanonecznak feltűnően pirosak az ujjai. Most már könnyű dolgom volt. A tanonecz hamarosan beismerő vallomást tett.

Hasonló sikerral methylviolett-et lehet használni, mely külsőleg hasonlít a fuxinhoz, a vízben azonban viola színben oldódik fel.

Különösen pincze-lopások megfigyelésénél alkalmazható. A pincze bejáratát kell mennyiségben tele kell szórni e poralaku szerrel. A tulajdonos vigyázzon azonban, hogy ő maga bele ne lépjen, természetesen előzőleg gondoskodnia is kell, hogy a pinczéből jó időre való készletet felhozzon magának. Mihelyt valamely házbeli most lopási szándékkal tesz vész a pincze körül s a pinczében, — a festékanyag lábaihoz tapad, s azt tovább burezolja még a saját lakásába is. A meglopottnak tehát csak e nyomokra kell ügyelnie, s kétes esetekben vízzel megloosolnia. Azonnal átható kékes színt vesznek fel. Így könnyű lesz e nyomokat követve a tolvaj kilétét kideríteni.

Minden egyes esetben természetesen nem válhat be a fuxin s a másik festékanyaggal követett módszer sem, — de kétségtelen, hogy új és érdekes formája a házi tolvajok leleplezésének.

Dynamitlopások és csempészet.

Irta: X. járásörnmester.

A „Dynamit” szó általában véve minden csendőr előtt ismeretes. Sokan vannak azonban, akik dynamitot még nem is láttak, azért néhány szóval megpróbálom körülírni.

A dynamit nitroglycerin (glycerin, légenysav) és kovasavliszt keveréke. Kézbevéve tézsa tapintatu, színe szürkésbarna vagy a gyengébb erejűé vörösös. Alakja a szerint változik, a milyen munkához készült. Például a kőszénbányákban és kőbányákban egy gyertyánal vastagabb gömbölyű alaku, három, hat és 12 ctm. hosszúságban van alkalmazásban. Burkolata vízmentes papir.

Ehhez jön még a gyújtószinr és a gyutas.

Hogy mily félelmetes erőt rejt magában, némi fogalmat nyerünk, ha megtudjuk, hogyha a föld közé préselt tömör kőszénbe, vagy bármely vasérczet tartalmazó sziklába két méter mély furot lyukba ékelik, azt a sziklát pillanat alatt titáni erővel dobja szét.

Ezen félelmetes és veszélyes anyag lopásáról és csempészetéről kívánék néhány biztos adatot közölni, azon reményben, hogy a bányavidékek területén szolgáló csendőrök hasznát veszik, annál is inkább, mivel a mult évben Belügyminister ur Ó Nagyméltósága 3330/III.b szám alatt a dynamittal való visszaélés megállítására érdekelben rendeletet is adott ki.

Mielőtt rátérek a tulajdonképeni dologra, megemlítem, hogy a mult év karácsony ünnepét bányavidéken töltve tanuja voltam annak, hogy az ünnep előestéjén, az éjféli mise alatt és másnap kis falumban akár egy esataterén az ágyuk, úgy dörögtek a dynamittöltények, a mit az ott lakó fiatal bányászok az ünnep nagyobb tiszteletére dobáltak fel.

Ez alkalommal, természetesen, nem foghattam hozzá a nyomozáshoz, de érdeklődtem a rokonok és ismerősök között, kik nagyobbbrést bányászok, hogy a dynamit miképen tudják megszerezni? Ily módon — bizalmasan — jutottam a leírandó adatokhoz, noha ezeket polgári életből és saját tapasztalataimból már ugvis tudtam.

A dynamitot és hozzávaló gyújtószinort, gyutasot valamint a puskaport lent a tárnákban osztják ki a robbantással foglalkozó bányászoknak, még pedig oly mennyiségben, a mennyi körülbelül egy heti robbantáshoz szükséges. Jó tudni, hogy a robbantásnál használt anyagok árát a munkások fizetik, de csak feltételes tulajdonukat képezik, mert a dynamitot s egyéb robbantó anyagot kivinni szigoruan tilos.

A munkások az átvett dynamitot munkahelyükre magukkal viszik, itt egy faláába zárják, melynek kulcsát az előmunkás megőrizni köteles és a szükséges robbanószert is ő tartozik kiadni, a robbantást végezni stb. Ugyszinten személyesen kellene átadni a ládakulcsot és dynamitkészletet a felváltó másik csapat előmunkásának, csakhogy ez nem történik szabály szerint.

Ugyanis az előmunkás csupa kényelemszeretből a ládakulcsot rábizzza valamelyik munkásra, a ki aztán a ládából dynamitot lop s a tárnában elrejtí.

Más esetben pedig, nehogy az előmunkásnak a felváltó csapatot a munka helyén be kelljen várni, a már előbb megbeszélt helyre a ládakulcsot elrejtí és a tárnából távozik.

Ez esetben a lopás ugy történik, hogy a munkások egyike (különösen a fiatalok és talieskások) meglesi, hogy a kulcs hol van s a munka beszüntetésével valamely ürügy alatt társaitól visszamarad, a kulcsot előveszi és a dynamitkészletet meglopja.

Harmadik esetben, egyik-másik fiatal munka álkulcsot használ és ugy lop.

Végül pedig előfordul, hogy közös megegyezéssel a feleslegesnek mutakozó dynamitot és a többi készletet egymás közt felosztják; a mi leginkább akkor történik, mikor egyik tárnából a másikba lesznek áthelyezve, s az itt maradó anyagot így jobban tudják értékesíteni, mintha visszaadnák.

A lopásnak minden más módja ki van zárva, mert a földszínen levő raktárakból lopni nem lehet, a tárnákba való leszállítás nagy felügyelet alatt történik és a robbantáshoz használt anyagot kezelő magasabbrangu bányatisztviselők azt el nem adják.

Már azután sokkal nagyobb ügyesség kell a dynamit kiesempészéséhez, a mennyiben az aknák kijáratánál szigoru felügyelet mellett motozásokat is tartanak. Csak-

hogy az egy-egy aknában dolgozó 600, 1000 munkást *alaposan* megvizsgálni képtelenség.

Az előbb leírt módon ellopott robbantó anyagokat a fiatal munkások, nem ritkán az öregebbek is, ugy csempészik ki, hogy kabátjuk hátába zsebszerű foltot varrnak belülről, a mibe a lopott dolgot elrejtik, vagy pedig spárgára kötve és nyakba akasztva az ing alá a hátukra eresztik. A merészebbek zsebükből és egyéb helyeken elrejtve hozzák fel, míg egyesek a tárnákból zabért zsemléért feljaro kocsisoknak adják át s ezek a zsákok és egyéb holmi közé rejtve csempészik fel.

A bányászok beszélik, hogy ma már igen szigorú felügyelet van a dinamitlopásokkal szemben, különösen nagyobb ünnepek előtt és mégis oly mennyiségben hordják fel az aknákból, hogy a munkások nejei a községekben csaknem nyíltan árusítják, pénzért, tengeriért, babért stb. Persze csak a fiatal legények kedvelik és vásárolják leginkább.

Ilyen körülmények között természetesen nem ritkák a szerencsétlenségek, minek esetelésére két esetet hozok fel:

Egyik községben lakodalom volt, s egy legény a lakodalom tiszteletére kezében egy dinamittölténnyel a lakodalmas nép elvonulását várva, a kerítés mellé húzódott. A dinamit gyújtósínóját azonban korán találta meggyújtani és így kezében égve hagyta, hogy majd ha mellette megy el a nászép, eldobja. Csakhogy szerencsétlenségére, mert a mikor ép eldobni akarta, a dinamit felrobbant, s jobb karját oldalát kiszakítva nyomban megölte. Egy másik alkalommal, karácsony estéjén a család már együtt ült az asztalnál, mikor a legény kiszaladt, hogy dynamittal lőjön. Siettében a dinamitot a ház fala alá dobta, s ez, felrobbanván a ház falát szét is rombolta. Szerenese, hogy a fal az utcára dőlt ki, mert ellenkező esetben az egész családot maga alá temeti.

Nézetem szerint a dinamitlopásokat csakis úgy lehetne korlátozni, ha a bányákban a még jobban szigorítandó felügyeletet lelkiismeretesen teljesítenék, a csempészetet pedig úgy, hogy a bányáktól távolabb eső gyalog utakon olykor a csendőrök leszállást tartva a hazafelé igyekvő bányászokat nehányszor megmotozhatnák és adandó esetben feljelentnék.

ÉRDEKES NYOMOZÁSOK

A hamis eskü.

Közlő: Anik János járásörmester.

A ki bűnügyek nyomozásával foglalkozik, tapasztalathból tudhatja, hogy előfordulnak esetek, midőn a tettes nem ritkán valami csekély ajándék vagy egy kevés ital fejében, hamis tanukat toboroz és ezek eskü alatti vallomásával sikerül a büntetéstől megmenekülnie. Akárhány esetben majdnem nyilvánvaló, hogy a vádlott

által hivatkozott tanuk hamis vallomást tesznek; de maga a bíróság is tehetetlen eme gazemberekkel szemben és kénytelen a vallomásokat valóknak elfogadni.

Az alábbi esetben is hamis tanuk szereplése teremtetett olyan helyzetet, mely nemesak a vádlott felmentését, hanem a feljelentést teljesítő csendőrök becületének veszélyeztetését is előidézte és csupán a nyomzó őrmester ügyes és rendkívül szívós kitartással vezetett nyomozásának volt köszönhető, hogy a csendőrök a kellemetlen helyzetből ép bórral megmenekülhettek.

Az 1899. évben történt, hogy a hajdunánási őrs egyik járőre éjjel egy óra tájban a város egyik gyanus korcsmahelyiségét nyitva találta, hol őt egyén borozgatott. A járőr figyelmeztette a korcsmárost, hogy áthágta a zárórára vonatkozó szabályrendeletet és tudomására adta, hogy ezért fel fogja jelenteni.

A járőr erre távozott, azonban a korcsmáros utána ment a járőrnek és az utcára érve, a járőrvetőnek két darab ezüst forintot csúsztatott a kezébe s arra kérte, hogy álljon el feljelentési szándékától. A járőr azonnal visszatért a korcsmahelyiségbe és hatósági közeg hiányában az ott mulató őt vendéget tanuul felhíva, a két forintot letette az asztalra és kijelentette, hogy most már a korcsmárost a megvesztegetés kísérletéért is fel fogja jelenteni.

A járőr bevonulása után jelentvén az esetet őrsparancsnokának, a feljelentés tényleg meg is történt.

Csakhogy a főtárgyaláson nagy meglepetés várt a járőr tagjaira. Az öt tanu ugyanis, kivétel nélkül, megesküdött arra, hogy a két forintost nem látták és azt a járőr az ő jelenlétükben a korcsmárosnak nem is adta vissza.

A védő erre természetesen kérte a vádlott felmentését és egyben a két csendőr ellen a vizsgálat megindítását rágalmazás, hamis eskü büntette (mert a csendőrök is megesküdtek vallomásukra), hamis vád és hivatalos hatalommal való visszaélésért.

Az őrsparancsnok csendőreinek jelentéséből értesülvén a főtárgyaláson történekről, az intézmény jó hírnevének és csendőrei becületének megmentésére azonnal hozzatott a nyomozáshoz és határozottan eltökélte, hogy addig nem nyugszik, míg a hamis esküt tevő bandát le nem leplezi.

Ezt persze könnyebb volt elhatározni, mint végrehajtani. Mert bizony nem csekély volt a feladat, melyet a derék altiszt magára vállalt és bizony napokig tartott csak a fölötti töprengése, hogy hol is fogja meg a dolgot a siker némi kilátásával.

Eme töprengések és halogatások után végre arra határozta el magát, hogy mindenekelőtt az őt ember előéletét, összeköttetéseit fogja alaposan tanulmányozni és arról is gondoskodni, hogy azok állandóan megfigyeltessenek.

Hetek munkájába került, míg az őrsparancsnok bizalmi férfiakból olyan szervezetet létesített, mely ezen

feladatokat keresztülvitelét lehetővé tette. Eme jól megválogatott férfiak aztán az őrmester utasításai szerint állandóan figyelemmel kísérték az öt ember minden lépését, kipuholták anyagi viszonyaikat, összeköttetéseiket, szokásaikat stb. Eme puhátolások és megfigyelések révén aztán megtudta, hogy az öt ember közül az egyik feltűnő gyakran járogat a kocsmába, a hol rendszerint fizetés nélkül fogyasztja az italokat. Megtudta azt is, hogy ehhez az emberhez egy kikapós asszony szokott bejárogatni, kivel igen bizalmas viszonyban él. Az őrmester intézkedésére a besugók egyike az asszonynyal összeköttetésbe lépett és nemskára sikerült is azt arra bírnia, hogy lakásán meglátogassa.

Ez alkalommal az asszony többek közt elbeszélte, hogy a gyanúsított ember pár nappal a törvényszéki tárgyalás előtt névnapját ünnepeleven lakásán, az elfogyasztott bort pénz nélkül vele a kocsmából hozatta. Midőn pedig a kocsmáros azt üzenté, hogy több bort nem ad, azt üzenté vissza, hogy ha nem ad több bort, nem fog mellette hamisan megesküdni.

A nevéstélyen hat ember vett részt. Ezeket az őrmester egyenként kikérdezte s valamennyien beismerték, hogy hallották a fenti kijelentést és hajlandók arról a bíróság előtt is tanúságot tenni.

Ez már aztán alap volt, melyre építeni lehetett. De okulva a tapasztalatokon, az őrmester nem elégedett meg csupán a tanuk bemonásán alapuló bizonyítékkal, mely még könnyen módosulhat; hanem tovább is nyomozva, olyan bizonyítékok után kutatott, mely kétségbevonhatatlanul és egyes emberek ingadozásától menten bizonyítsa a gyanúsítottak bűnös voltát.

A nyomozás folyamán az őrmester azt is kipuholtta, hogy az egyik gyanúsított még a tárgyalás előtt gyakorlatra vonult be a 16. huszárezredhez. Miután pedig a tárgyaláson ez a tanu is megjelent és szintén hamisan esküdött, arra a következtetésre jutott, hogy ennek a tanunak a kioktatása tehát csak levél útján történhetett és így a büntársaknak feltétlenül levelezésben kellett állaniok. Ha ezeket a leveleket megkeríthetné, megvolna a bizonyíték, a mit keresett.

Ezen gondolatot csakhamar a tett követte és az őrmester intézkedésére megmozdított a gyanúsított katonát, mely alkalommal 23 darab, részint a kocsmárostól, részint a többi büntársaktól származó levelet találtak nála, mindannyi buzdítván czimzettet a hamis eskü letételére.

Most tehát már meg volt a kétségtelen bizonyíték és az őrmester hozzalátott a gonosztervek elfogásához. Ez azonban csak részben sikerült, mert a kocsmáros és még egy terhel, még idejében megneszelvén a történeteket, Amerikába szöktek.

Mindezek után persze más fordulatot vett a dolog s míg a hamis esküt tett egyének elvették méltó büntetésüket, a kellemetlen kelezésbe került csendőrök ellen az eljárás be lett szüntetve.

Ebből pedig az a tanulság, hogy a csendőr, ha csak

a késedelem veszélyével nem jár, hatósági közeg nélkül sohasé lépjen fel. Ha a járőr ez esetben az utasítás idevonatkozó rendelkezését nem hagyta volna figyelmen kívül, az egész ügy mint egy jelentéktelen eset nyert volna befejezést.

Igy azonban egyik bűn szülte a másikat; a kihágási eset komplikálódott a megvesztegetéssel, ez pedig szülte a hamis eskü büntetést; ráadásul pedig nemcsak az eljáró csendőrök becsületét, de a testület feltevére őrzött jó hírnevét is veszélyeztetette.

ÁLTALÁNOS ISMERETEK

A világ vége.

Valamelyik külföldi újság után a magyar lapokat is heteken át járta az a hír, melynek szerzőjéről egy jó nevű olasz csillagászt Matteucit, a vezévi vizsgálóállomás vezetőjét neveztek meg, (a ki ugyan hamarosan meghazudtolta ezt) — hogy a világnak illetve Földünknek veszedelmes napja lesz a most múlt márczius 23-ika. Természetes dolog, hogy ezt a reánk nézve végezetes fordulatot, a végezt-proféták szerint, egy üstökösrel való összeköttetésnek kellett volna előidézni. Természetesnek mondjuk ezt, mert hát a világpustulás üstökös nélkül nem is volna méltó befejezése a vén földünk pályafutásának. A jövendőmondók ezuttal azt hirdették, hogy valamelyik égitest (üstökös) pályafutását követve közel jut a földhöz és a sugárkérvéből kiáramló izzó és mérges-tartalmu kigőzölgéseivel a föld légkörét megmérgezi. Ez a megmérgezett légkör azután minden földi gondnak egy csapással végét veti.

A közeli világpustulás mostani híre épenséggel nem az első ilyenmű hír az emberiség történetében. Évezredek óta ismétlenen felmerült ez a hír és a babonára hajló embereknek mindenkor újabb és újabb izgalmat és nyugtalanságot okozott.

Legutóbb ezeltől 13 esztendővel Falb Rudolf keltett nagy riadalmat a világ végét jövendőül előadásával. Az 1894. évi január havában Berlinben megtartott előadásán Falb tanár a világ pusztulását ugyancsak egy üstökösrel való összeköttetés következtében 1899. évi november hó 13-ára jövendölte. Falb rendkívül nagy népszerűsége és tudományos készséggel kifejtett jövendöléseinek hitele okozhatta azt, hogy ez az állítása világszerte nagy feltűnést okozott. De Falb tanár maga is megérte azt a napot és meggyőződhetett arról, hogy tévedett és hogy a végezt-proféták művészetében semmivel sem volt bőlecsbb, mint számos elődje.

Manapság a műveltebb elemek az ehhez hasonló és évközönként visszatérő jövendöléseket, bárkitől származának is, bizonyos gúnynyal és megfelelő hitetlenséggel fogadják; épen nem szörnyűködnek állítalag várható korai végükön, sőt a bejelentett világpustulás napját követő időre is egész kedélyesen és teljes bizalommal megállapítják szóraközásai sorrendjét. Ha pedig a világ vége csakugyan elkövetkeznék, akkor ez olyan «magasabb erőszak» esete volna, a mely indokolt méntség gyanút szolgálhat bármiféle ígértet be nem tartásért.

A korábbi időkben azonban az ilyen végitéleti hírekre minden rend felbomlott. Gyakorta előfordult, hogy a megérmült emberek abban a biztos tudatban, hogy most már rövidesen ugys vége mindennek, minden komoly

A Cucujo bogár.

munkálkodást abbahagytak, az utolsó garasukat is szórakozásra költötték, a tisztességet, az erkölcsi szokásokat több figyelembe sem vették. Hanem azután, mikor a rettegést időpont szerenésen elmult és a világ még mindig a régi, az évezredek állapotban megmaradt, akkor ugyanezek elszörnyedve látták, hogy könnyelműségük hova juttatta őket és hogy most már kétszeresen kell fáradozniok és nyomorogniok, hogy az olyan könnyen elpazarolt javakat ismét visszaszerezessék.

Szórványosan ma is előfordulnak az ilyen esetek és épen Berlinben az utolsó napokban több helyütt megtörtént, hogy babonás emberek a megtakarított filléreiket elpazarolták azzal a tudattal, hogy azoknak utóbb már úgy sem vehetik hasznát.

A közeli világév balga híreszteléseit épen az ilyen és ehhez hasonló mellékhatások teszik veszedelmesse, sőt akárhány esetben végzetessé, mert elég gyakran megtörténik, hogy egyik másik beteges képzelődésű egyén a végítélettel való csupa aggodalmában még az azt a csöpp esztét is elveszti, a mit addig szerenésen megőrzött.

A végítélet örületének járványa a mi időszámításunk szerint az 1000-ik és az azt megelőző években volt a legnagyobb. Akkoriban a biblia szavai ejtették lázba az emberiséget. A szentírás ugyanis az ezer-esztendő országáról szól, ennek folytán azt hitték, hogy az 1000-ik évben Krisztus újra megjelen és elkövetkezik a végítélet. Már évekkel azelőtt megszokták az emberek azt a gondolatot, hogy életüknek az 1000-ik évben vége szakad s mire a felve várt év beköszöntött, majdnem minden munka és tevékenység szünetelt, mert mindenki arra gondolt, hogy munkájának nincs célja, hiszen minden újabb napon megszólalhat a végítélet harsonája. A megrémült emberiség egy része léha szórakozással, másik része pedig vezekelő imádkozással töltötte idejét, sőt III. Ottó német császár szörnyű aggodalmában bucsujárást rendezett Griczenben szent Albert sírjához és ezen a bucsujáráson maga is résztvett. A világ vége természetesen nem következett be, hanem az európai államok mégis megemelegtek ezt az esztendőt, mert szinte hallatlan hőség és szárazság uralkodott az egész nyáron keresztül. A világpusztulás azonban elmaradt, a mint elmaradt a későbbi jóvendölések idején is és mindamellett, hogy a jóvendölésekben való hiszékenység százszor meg százszor kielégítetlen marad, még napjainkban is tekintélyes számú hívója van az időszaki végzet-profétáknak.

Az üstökösöktől való félelem, mint az ősidőkből örökölt képzet él az emberiség vérében és talán ezért kötik össze különös előszeretettel a végpusztulás eshetőségével és még ma is, a mi felvilágosodott korunkban az üstökösök egyikével való összeütközés lehetőségét tartják az egyet-

len veszélynek, mely a föld lakóinak azonnali pusztulását vonná maga után. Így például 1832-ben október 29-ikére várták a végpusztulást, mert akkor kellett volna az akkor-tájt felfedezett 1826-ik úgynevezett Biela-féle üstökösnek a föld légkörébe jutnia. Az üstökös sugárkévéjével az összeütközés tényleg meg is történt, jöllehet egy hónappal később, vagyis november hó 27-én, sőt azóta többször is volt ehhez hasonló összeütközés, de sem akkor, sem a többi esetekben emberéletben kár nem esett, hanem igenis minden alkalommal része volt a föld lakosságának egy-egy gyönyörű színjátékban, egy máskor nem tapasztalható pompás csillaghullásban. Azóta azután tudtuk azt, hogy az üstökösök sugárkévéi a földdel szemben teljesen jóindulatú jelenségek. Megelőzőleg pedig mannyire meggyanúsították ezeket. Emésztő tüzeső, mérges gázok, forró víztömegek és ehhez hasonló kellemeségek voltak legalább is, a mit az üstökösök légköri összeütközéséből vártak és bár tényleg hullattak is tüzesőt a földre, de mennyire más alakban, mint a hogy rettegték.

Azután az 1857. évi június 13-ikára várták a rettenetes pusztulás napját. Akkoriban már nem féltek ugyan az üstökös sugárkévéjétől, hanem féltek az üstökös magjától, hogy az az földet szétzuzza, jöllehet még ma sem tudjuk, vajjon az üstökös maga egyáltalában elég jelentékeny nagyság-e?

Most már a veszedelmesnek jelzett határnap, az 1907. évi márczius 23-ika is minden baj nélkül elmult és meg lehetünk arról győződve, hogy a legközelebbi jóvendölést, mely néhány év múlva feltétlenül újra felszínre jut, épen olyan komolyan veszik és egészen hasonló félelemt gerjeszt szertesét, mint az ezer esetben megczáfolt előző jóvendölések.

KÉPEINKHEZ.

Világító bogarak.

Nem egyszer enekelték meg már a költők a tenger vizének csodálatos ragyogását, midőn a csöndes hullámokat felzaklató hajókerekék egész sereg apró vliágitó állat működését hozzák felszínre, mely tiokteljes reszkető fényt áraszt el a sötét éjben. Kicsinyben párja e tüneménynek ama ragyogás is, melyet itthon sötét nyári éjeken láthatunk egy-egy bokor aljában, vagy épen a sötétzöld

A cucujo bogár fénye.

fű között. Ez utóbbiról mindenki tudja, hogy a Szent-János bogártól ered. Örömmel látja mindenki a csillogást s nem egy csalódik keserűen, midőn a csillogó fény forrását keresve, egészen igénytelen, sőt féreg-alakú bogarat talál. Valóban a Szt-János-bogár nőtsténye, melynek pedig rendszeren nagyobb fénye van, szárnyatlan s teljesen féregnek látszik.

A világító bogár nálunk sem mutatkozik minden időszakban egyenlő mennyiségben. Maga a neve is azt mutatja, hogy Szt-János napja körül fordul elő legtömegesebben, de meleg ősziestecken egész októberig látható. Csak estecken, mert nappal a zöld fű és lombok közt az igénytelen bogarat alig lehet megtalálni, fényét pedig elhomályosítja a nap világa. Honnan ered e kis bogár fénye? A költő természetesen csakhamar megtalálja rá a magyarázatot: e kis állat szerinte az, mely eltévedt bogarak számára világosságot nyújt s a tündérének lámpát tart, hogy éjjel a gyepen és mohon tánczolhassanak. A komoly természetvizsgáló nagyító üvegével fölfedezte, hogy a világosság a bogár hátsó részéből ered, egy sajátságos anyagból, melyet teljesen megismerni még nem vagyunk képesek.

A mi Szt-János bogarunk fénye azonban egészen elenyészlik más világgrészek, különösen az Amerika tropikus éghajlata alatt élő rovarok fénye mellett. Közép- és Dél-Amerikában több mint száz faj elateris nevű bogár létezik, melyek közt több tündöklő fényvel világít. Már a régi időkben ismerték őket, sőt sok mindent keltöttek felőlök. Mondják, hogy a spanyolok, midőn Mexikó ellen hadjáratra indultak, ily fényterjesztő repülő bogarakat találtak s nagyon megijedtek, mivel azt hitték, hogy a fény elleneség hadsereg lámpáitól ered. Épen így az angolok Nyugat-India partjain megfutottak e repülő tüzelgyekek elől, azt híven, hogy a spanyol hadsereg égő lámpákkal vonul ellenök. Igazak-e e regék vagy nem: teljesen közönyös dolog; annyi bizonyos, hogy némely bogárfaj valóban képes világosságot terjeszt. Egyik közülök, a Pyrophorus noctilineus, melyet e vidéken Cucucionak hívnak, oly erős fényt terjeszt, hogy nagyobb nyomtatványokat el lehet olvasni mellette. Ha két ujjunk közé fogjuk s a könyv fölélt mozgatjuk, fényével két hüvelyk átmérőjű területet egészen megvilágít. Dél-Amerikában a nők ékszerül használják e bogarakat, a mennyiben tülbe takarva ruháikra vagy hajukba tűzik. Maguk az indián leányok még a túllt is feleslegesnek tartják s ez elő gyémántokat közvetlenül teszik föl egymásra. A férfiak is szeretik az ily ékességeket. Egy alkalommal Kalumbiában, egy férfi az esti sétatéren panama-kalapján egy óriási világító-bogarat viselt, mely körül diszítésül apró tüzelgyekek voltak. Don Condé Domingo, palotájában, ezüst sodronyból készült kalitkában sok ezer világító bogarat tartott.

Igen érdekes ez állatok fénye azért is, mivel színeik igen változnak: piros, arany-sárga és zöldes szín egymás után mutatkoznak. S ha e tarka repkedő rovarok a szabadban a tropikus növényzet árnyából fölemelkednek s mindenfelé körülbolyonganak, a természet által nyújtott

Nyugotindiai leányok világító bogarakkal fölkeszítve.

élvezet méltán vetekedhetik a legszebb illuminációival, a mit ember nyújthat.

A tropikus világ »tüzlegei« abban is különböznek a mi Szt-János-bogarainktól, hogy a világító anyag náluk a testnek más részén van. Rendszeren két viasz-sárga folt van az állat hasán vagy a nyakpajz hátsó szegletében, mely utóbbit régebben az állatok szemének is tartották. Két más ilyemű folt van a szárnyak alatt s ezeket csak akkor lehet látni, ha repülnek. A világító anyag olajos, magvas sárga tömeg, melyen át vonulnak a légsző hálózatai. Maga az anyag külsőleg is hasonlít a foszforhoz.

Buvárelmények.

Ismeretes, mennyire veszélyes a buvár élete. A tenger sötét mélyében nem csupán az a lehetőség fenyegeti, hogy a buvárszökök valamelyike csödöt mond s a szerencsétlen buvár ott pusztul el a rémes egyedüliségben, hanem sokszor tengeri állatoknak esik áldozatul. A technika tökéletesedése természetesen folyton csökkenti a veszedelem fokát, biztos sikerüvé fejlesztvén a tenger alatti kutatásokat s védelmet nyújtván a víz mélyén fenyegető veszélyek ellen. Mindamellett jó adag vakmerőségre van szüksége annak az embernek, a ki erre a pályára lép.

Egy amerikai buvár érdekes leírását nyújtja veszélyes élményeinek, a miket hivatása teljesítése közben élt át, s a mik nem egyszer halálos kimenetellel fenyegették. Csak a buvár lélekjelenlétének, rendkívüli bátorságának köszönhető, ha ilyen helyzetekből baj nélkül tud szabadulni. Azok az élmények, a melyeknek leírását itt adjuk, érdekes bizonyosságai a buvárérett ezer veszélyeinek, de annak is, hogy kellő bátorsággal szerencsésen el lehet hárítani mindeniket. Az amerikai buvárak többek között ezeket beszéli el:

Egy alkalommal egy angol hajó kiemelését kellett vezetnem, a mely löpor-áruval délamerikai kikötőből jött s utközben zátonyra jutott. Négy hónapig tartott a nehéz munka, mely dinamittal végeztetett. A buvár kötele-

sége a dinamitot elhelyezni s fölbombantani. A robbanás ugyan elektromos után történik, kivált nagy mélységben s így rendszerint kizártnak tartható az időelőtti fölbombanás, de a buvárnak számolnia kell az eshetőségekkel s ilyen munkálatok alkalmával eleve készülnie kell arra, hogy szerencsétlenség érheti. Az említett esetben hajszálon függött az életem. A robbanás számításom ellenére néhány másodpercczel előbb következett be s én még nem jutottam a kellő távolságra, a hol vesztély már nem fenyegetett. Körülöttem borzasztó pusztítás ment végbe. Halak és más tengeri állatok egész tömegei pusztította el a robbanás, magam azonban szerencsére csak a lábamon sebesültem meg s volt még annyi erőm, hogy jelt adjak a felhúzásra.

Más alkalommal láncokat kellett egy elsüllyedt hajó alá helyeznem. Ketten végeztük ezt a munkálatot és már szinte sikerült, a mikor valamiképpen megrongálódott a buvár-ruha s éreztem, hogy víz hatol testembe. Társam sietve gondoskodott arról, hogy felhúzzanak, de mire csónakba jutottam, a víz rettentő nyomásától eszméletlenül terültem el. Egy-két poháryi grog hamar talpra állított.

A tengeri állatok közül a forró égő alatt a polyp legveszedelmesebb ellensége a buvárnak. Nem ritka eset, hogy ez a szörnyeteg átkarolja és agyonnyomja a buvárt. Ilyen esetekben a lélekjelenlét az egyedüli segítő. A buvárnak villámgyorsan jelt kell adnia a felhúzásra s ha ez idejekorán történik, a halálos veszedelem könnyen elhárítható.

HIREK.

Tüzeset. A csanádmegeyi Lele község határában levő Dezső püspöki major egy deszkapajtája márczius 30-án éjjel, az eddigi megállapítások szerint, gondatlanságból kigyuladt s benne 5 ember és 48 ló elpusztult. A kár 15.000 koronára tehető. A tűz okának kiderítése iránt a nyomozás folyamatban van.

Megtámadott csendőrök. Fazakas János II. cz. őrsvezető és Kracsun Demeter csendőrt a kolozsmegeyi Kövenden márczius 29-ikén este 7 óraker, midőn séta közben több lármázó egyént csendre intettek, mintegy 40—50 főből álló tömeg megtámadta s Kracsun csendőrt a támadók egyike kövel fejbödölte. A két csendőrről a támadók közül három egyént letartóztatott. Kracsun csendőrt csak jelentéktelen sérülést szenvedett. — Girált sárosmegeyi községben április 1-én este Lipták Pál, szolgálaton kívül sétáló csendőrt községbeli duhajkodó legények megtámadták, karókkal leverték és fején több súlyos, de nem életveszélyes sérülést okoztak. Lipták csendőrt támadóival szemben kardját használta és Haresár András jobb karját megszurta. A támadók ellen a bűnvádi eljárás folyamatba tetetett. — Nagy Gyula szolnoki őrsbeli csendőrt, cz. őrsvezető, április 1-én este 8 óraker szolgálatteljesítés közben a szolnoki piacszéren két éktelenül lármázó egyént csendre intett, mire az egyik megfutott, a másik — Tar János szolnoki kocsi — azonban az ismételt figyelmeztetés dacára is tovább lármázott, miért is őt Nagy őrsvezető a közeli rendőrségre akarta bekísérni. Tar erre az őrsvezetőnek

rontott és annak fegyverét két kézzel megragadva, elvenni akarta. A dulakodás közben Nagy őrsvezetőnek sikerült kardot rántania s azzal támadóját kétszer fejbödölte, ártalmatlanná tenni. Tar, kinek sérülése, miután mindkét kardvágás a koponyacsontot átszelte, életveszélyes, ápolás végett a szolnoki közkórházba szállítottatott.

Gyilkosság. Április 1-én az örkényi határban levő tinőjárasi pusztán egy mezei kutban több polgári egyén egy hullát talált, melyben Muhari Vendel izsáki lakosra ismertek. A megejtett törvényszéki boncolás alkalmával megállapították, hogy Muhari bűntény áldozata lett. A gyilkosság elkövetésével nevezetnek neje és családje gyanúsítottak. A nyomozás folyamatban van.

Sztrájkok. A nagybányai kerületben a vereviszi és kereszthegyi kincstári bányákban a bányamunkások bérelemelés követelésével április 2-án bérharcba léptek, s miután követeléseiket az igazgatóság teljesíthetetleneknek nyilvánította, a sztrájkolókhöz a felsőbányai és kapnikbányai bányamunkások is csatlakoztak. A feligzagott kedélyek és a sztrájkolók nagy számára való tekintettel a rend fenntartása céljából a nagybányai őrs 20, a felsőbányai és kapnikbányai őrsök pedig 10—10 fővel megerősítették. — A színobányai üveg munkások közül 80 fűvómunkás folyó hó 4-én, mivel az igazgatóság abbéli kérelmük teljesítését, hogy a tél folyamán a szénhiány miatt beállott munkaszünet tartamára kártalaníttassanak, megtagadta, a munkát beszüntette. A tárgyalás a losoncai szolgabírói hivatal közvetítésével folyamatban van. A rendre egy járőrmester vezetése alatt hét csendőri ügyel.

Ellenszegülések. Német Gábor járásörmester és Csabi Vendel próbacsendőrből állott járőr márczius 29-én este Paks tolnamegeyi községben Vörös Lajos ellenszegüléssel szemben — annak könnyű sérüléseivel végződő — szuronyfegyvert használt. — Benczédi János szákuli őrsbeli csendőrt márczius 31-én este szolgálaton kívül Pokrián Juon szákuli lakossal szemben, miután ez őt, mert rendre intette, kövel mellbe döbta, kardot használt és azon könnyű testi sérülést okozott.

KÜLÖNFÉLÉK.

A vizgöz mint robbantószer. Az angol bányákban ezidőszerezt nagyban folyik a kísérletezés, hogy a puska- és egyéb veszedelmes robbanóanyag helyett erősebb és kevésbé vizgöz használjanak robbantásra. A tiszta vízzel teli töltényt a kellő helyre illesztik és rajta gyöngye villamos áramot vezetnek keresztül, a mely a vizet gőzzé változtatja. Egy 50 milliméteres lyukban egy 44 milliméter átmérőjű és 88 milliméter hosszúságú ilyen tölténynek 1¹/_a tonna feszítőereje van.

Tömlők lakkos papírból. A kaucsukból készülő legtöbb orvosi eszközök, mint a bura, a gyógyítás céljára szolgáló meleg vízzel telt párna, a jeges tömlő stb. igen

jó szolgálatot tesznek, de az a közös hibájuk van, hogy először nagyon drágák, azután meg a különböző behatások folytán hamar elromlanak. A berlini orvos-egyesület érdekes kísérletet folytat a végtől, hogy megtudja, hogy nem lehetne-e ezeket a kaucusk eszközöket a japáni lakkal többszörösen beitatott rizspapírossal helyettesíteni. Az eddig végbevitt kísérletek a lehető legjobb eredményre vezettek, mert reájöttek arra, hogy a lakkos papírosból készülő burák és tartályok teljesen áthatatlanok, s maga a lakkos papírós éppen olyan hajlékony, mint a kaucuk, tartóságra nézve pedig felülmulja a kaucukot.

Központi fűtés. Az amerikai városokban mindennapi dologgá kezd válni, hogy a házak fűtését egy e célra épült központi telep lássa el. A telepen előállított gőzt csöveken rendeltetési helyére vezetik, a hol motorok hajtására, fűtésre, konyhai célokra stb. használják föl. Az első ilyen telepet Stockportban építettek. Ugyanaz a vállalat New-York egy részében is meghonosította a központi fűtést, a mi nagy nehézséggel járt ugyan, de igen jól bevált. Nagy épületekben megbecsülhetetlen, mert ez hozzá mozgásba a liftet, hajtja a villámos világítás előállítására szolgáló dinamogépet és szolgáltatja a fűtést. A new-yorki egyetemen levő telep még kilencz nagy épületet lát el gőzzel. Így rendezkedtek be, már a kisebb városokban is, a hol többnyire minden városrész számára van egy ilyen központi telep.

Az emberi test növése. Az emberi test növeséről a British Medical Monthey a következő adatokat közli: A fiúk 11-ik, a leányok 14-ik életévükben nőnek leg-erősebben, a leányok 15-ik életévükben elérik teljes magasságukat, de teljes sulyukat csak a 20-ikban. A fiúk 11-ik életévükig erősebbek, mint a leányok, ezental a 17-ik évig a leányok vannak előnyben és azután ismét a fiúk. A gyermekek nagysága és sulya novembertől áprilisig igen keveset gyarapszik, áprilistól júliusig nőnek, de sulyból veszítenek, júliustól novemberig sulyban gyarapodnak, azonban nem nőnek. Itt egyuttal megemlítjük, hogy az alvás nagy befolyással van a gyermekeknél a test növesére. Csecsemő korban a legtöbbet alszanak s akkor gyarapodnak is a legjobban. Később 8—9 éves korában is legalább tíz órai alvást követel a gyermek teste. Hufeland mondja: Este hatkor fekdőjön és reggel hatkor keljen a gyermek, hogy mint férfi nagy kort érhessen meg egész-ségben.

Sajátságos folyók. Algírban van állítólag az a patak, melynek vize valóságos tinta. Két kis patakból ered, melyek közül az egyik vastartalmu, a másik sav-jellegű s a hol a két patak összeömlik, a víz fekete lesz, ugy hogy irni is lehet vele. Kolumbia délamerikai államban pedig egy pataknak oly savanyu vize van, hogy Rio de Vinogének, azaz eczet-folyónak nevezik. A délafrikai Orange-folyónak egy helyén, a hol réztartalmu hegyek szomszédságában folyik el, a vize oly mérges lesz, hogy a halak mind elpusztulnak, bár előbb igen sok hal volt benne. Kína nyomorúságának nevezik a nagy Hoanghó folyót, mely medrét hirtelen többször változtatja s tömérék

közseget elpusztít. Kelet-Afrikában a Webbe Thebeyli folyó, Belgiumban a Lip folyó s Kentuckyban a Mam-muth-barlang folyói a föld alá tűnnek el hirtelen s nem is jönnek többé napfényre. A budai hegyekben is vannak olyan patakok, melyek a hegy bensejében csörgödezenek. Vízük többnyire meleg, ásványos és gyógyító hatású.

HASZNOS TUDNIVALÓK.

A tüzelő anyagok fűtési értéke. A tüzelőanyagok között, fűtési erejük tekintetében, nagy különbségek vannak. Tudjuk, hogy az egyik fa több meleget ad, mint a másik, a köszén pedig többet, mint a fa, stb. A viszony a különféle fanemekre nézve a következő számokban tüntethető fel: Ha a fehér gyertyánfa fűtési erejét 1000-nek vesszük, akkor a jávorfáé 1011, a bikk-fáé 966, a tölgy- vagy cserfáé 960, a kórisfáé 866, a nyírfáé 855, az erdei fenyőé 697, a jegenyefenyőé 690, az égerfáé 600, a nyárfáé 570, végre a fűzfáé 508. Legjobb fa tehát a jávorfata, legkevesebbet ér a nyárfa, ille-tőleg a fűzfa. A fát a köszénnel hozva viszonyba, ki-tűnik, hogy a gyertyánfa $3\frac{1}{2}$ köbméternek fűtési ereje egyenlő $10\frac{1}{2}$ métermáza porosz köszén fűtési erejével, tehát e viszony legjobban igazolja a köszénnel való fűtés előnyét takarékosági szempontból is. Az egyes köszénfajok fűtési ereje természetesen szintén különböző, függ a szén jóságától. Hogy többet ne említsünk, az angol köszénnek például 16 százalékkal nagyobb a fűtési képe-sége, mint a porosz köszéné, valamint a mi szeneink, az utóbbihoz viszonyítva, az említett számnál jóval ki-sebb fűtési erőértéket adnak. A legjobb tőzgeből 4-61, a középszerűből 8-34, a rosszabb 16-61 köbméter egyenlő $3\frac{1}{2}$ köbméter bikkfa, vagyis $1\frac{1}{2}$ köbméter porosz köszén fűtési erejével.

A nyeregtörés orvoslása. A lovak nyeregtörését, ha a baj nem régi és seb sincs, úgy gyógyítjuk, hogy előveszünk egy tiszta ruhát, a melyet négyrészt összehajtunk, annyira,

A bűvár munkában.

hogy a törést fedje, aztán mártsuk be enyhé tisztá vízbe, csavarjuk ki s tegyük a törésre, aztán borítsuk be valami pokrócczal s kössük oda. Pár óra múlva, midőn a ruha majd egészen kiszáradt, ezen módon megújítjuk a borogatást s ezt ismétljük többször, míg a daganat elmulik. Ha sebes volna a törés, akkor melegebb vízbe mártjuk a ruhát s a borogatást gyakrabban ismétljük.

A rács káros volta az istállóban. Igen elterjedt rossz szokás az, hogy a takarmányt a lovakkal a falra magasán felakasztott rácsból etetik. Így a ló kénytelen természetellenesen felfelé tartott nyakkal táplálkozni. Pedig a lónak az a természete, hogy a földről szedje fel a táplálékát, a mint a füvet legeli. Ez a rács nagyon káros a lovak szemére is, mert a takarmányról, falról sok szemét, por, pókháló hull a ló szemébe, a mi szem-betegséget, gyulladást és sok esetben szürke hályogot okoz.

Szerkesztői üzenetek.

A szolgálattal kapcsolatos kérdésekre a szerkesztőség nem válaszol.

Öreg örmester. A nyugdíjazott kérheti minden további igényről való lemondás mellett nyugdíjának megváltását; de a megváltási összeg a nyugdíjazásnál alapul vett javadalmaszást két évi összegét meg nem haladhatja. Ebből láthatja, hogy az ön által kértézzett módon nem lehetséges.

Örs Berethalom. A reklámát egy korona visszaküldése iránt intézkedtünk.

G. P. Örsvezető. Nem tudjuk. Ha folyamodott, kérvényének sorsáról értesítve lesz.

B. M. pr. csendőr. A Vaskó-Gilányi-féle két kötetes tankönyvben megtalálja az egész anyagot. Különben leghelyesebb, ha utasítást attól a polgári iskolától kér, a hol vizsgáznai akar.

VII. A járásparancsnok majd megmondja önöknek.

M. J. »Szájamba» a helyes.

K. jörmester Igló. Az illető állomása Feketealom (Brassó.) Így most már gratuláló levelével hozzá fordulhat.

Cs. Cs. örmester. 1. A főtisztek óvadéka nagyobb. A főtisztek 30 éven alul 3000 k., 30 éven felül 2000 k. évi mellékjövédelmet tartoznak biztosítani. 2. Csak rendkívül érdemekben gazdag, hosszu szolgálat után lehet némi reménye, hogy a megszakított időt legfőbb kegyelem útján beszámítják.

L. D. örsvezető. Ez időszert egyáltalában nem történik felvétel, mitűn a rendszeresített állások mind be vannak töltve. Különben a kérvény melléklet nélkül, szolgálati uton adandó be. Személyesen jelentkezni nem kell. Ha pedig nem igényjogosult, az állást csak itteni szolgálata lefolytatásával foglalhatja el.

Szentesi. 1. Minden nap a délutéli órákban. A vizsgálat a legalaposabban lesz fogantatósítva. 2. Nincsen joga az egyenruha és kard viselésére.

L. járásörmester. A »kőborcizányok letelepítése tárgyában« című bekielődött cikkre a cizánynyör rendezésének csak nagyon alárendelt mellékkérdésével foglalkozik s nem nagy szerepsével. Az cikket tehát nem közölhetjük. De miért a tehetség nyomai határozottan meglatásznak, hogy különösen tanulságos nyomonzókat elfogadható módon megírni tudna, ajánljuk, hogy ilyen közlemények megírásával foglalkozzék, s majd ezeket, ha némi leg át is simítva szívesen közöljük.

Egy előfizető. 1. A kérvényhez, ha az utmesterei tanfolyamokat végezte, mellékelje az erről szóló igazolványokat, s az igényjogosultsági igazolványt vagy ennek másolatát. A kérvényt szolgálati uton kell benyújtani. Ha igényjogosultsági igazolványa nincs, vagy a tanfolyamokat nem végezte volna, akkor is folyamodhat, de a mai viszonyok között legfeljebb törvényhatóság

útmesterei állásra remélheti kineveztetését. 2. Utmester és utbiztos között különbség nincs, ez csak elnevezés, a mi a különböző törvényhatóságoknál különböző; az állammal alkalmazottakat utmestereknek nevezik. 3. Az utmesterek (utbiztosok) bűzítése a lakbőren (esetleg természetbeni lakbőren) és ruhailetményen kívül, a törvényhatóságoknál 800—1400 k., a városoknál 700—1200 k., az állammal 900—1200 korona között váltakozik.

FEJTÖRŐK.

Képtalány.

Betűrejtvény.

F F & e Paripa.

Számrejtvény.

1	6	2
4	3	0
8	9	5

Ezen számok úgy helyezendők el a fenti koczkákban, hogyha két számot közülök elveszünk, minden sorban felülről lefelé olvasva egy és ugyanazon összeget kapjuk, de azzal a megjegyzéssel, hogy a középső sorban csak egy szám legyen.

Megfejtési határidő: 1907 április 21-e.

Mind a három talányt megfejtők között egy darab Erzsébet-királyné sanatoriumi sorsjegy lesz kisorsolva.

Lapunk 12. számában közölt fejtörők helyes megfejtése:

Képtalány: »Fekete földben terem a jó búza.« —
Verstáldny: »Csendőr«. — Számrejtvény: »6«.

Helyesen megfejtették: Kovács Sándor II. csendőr Enese, Gergely S. jörm., Waller K. örm. és Barta I. örs. Déz, Kovács János örs. és Kovács J. ez. örs. Fehérvárcsurgó, Schwarz örs. Nagyerkátá, berzenzei csendőrörs, gymesi csendőrörs, Schön J. csendőr Nagyszében, Vladár D. jörm. és Sztrecseniczky L. örmester Kisszében, Segesvári J. örs. és Venczel János csendőr Magyarbodavám, Czajárik örm. Osztrólakán, beledi csendőrörs. Anik J. örmester és neje Debreczen, Dömölky János örmester és neje Nyitrazásambokrét, Pickler J. ez. örs., Kreilli J. örs. Léka

A kisorsolt Erzsébet-királyné Sanatorium-sorsjeggyel Schön József csendőrnek Nagyszébenbe elküldöttük.

HIVATALOS RÉSZ.

SZEMÉLYI ÜGYEK.

Előléptettek:

1907. április hó 1-ével:

Énekes István, Mátyus Károly és Fejes Gyula V. sz. esendőrkerületbeli címzetes őrsvezető másodaltisztek, *őrsvezetők*;

az öt évi tényleges szolgálat betöltése után:

Némel István X. és Gáspár János I., VI. számú esendőrkerületbeli esendőrök, esendőr címzetes őrsvezetők.

Törzsrőmesteri vizsgát tettek:

a VI. számú esendőrkerületi parancsnokság állományában:

Németh József I. ez. őrmester «jeles», Pálfi István őrsvezető «jó», Horváth István II. ez. őrmester «jó», Kocsis József I. ez. őrsvezető «jó», Varga István IV. őrmester «jó», Szabó János II. ez. őrmester «jó», Polgár József ez. őrmester «jó», Szirmai Károly ez. őrmester «jó», Szakács József őrsvezető «jó» és Pösch István őrsvezető «jó» eredménnyel.

Névváltoztatás.

A m. kir. belügyminiszter folyó évi márczius hó 8-án kelt 18163/VI. a számú engedély alapján *Adamecz Károly, V. számú esendőrkerületbeli esendőr* családi nevét *«Molnár»*-ra változtatta.

PÁLYÁZATOK.

Egy irnoki állás a miavai kir. járásbírósnágnál. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 300 korona. Magyar nyelv szóban és írásban, német és tót nyelv ismerete. Négy középiskolai osztály. Telekönnyvi vizsga. Kérvények a nyitrai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 20-ig.

Egy hivatalszolgái állás a kolozsvári kir. ítélőtáblánál. Fizetés pótlékkal 600 korona. Lakpénz pótlékkal 200 korona. Ruhailletmény 100 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Könyvmondásban való jártasság. Kérvények a kolozsvári kir. ítélőtábla elnökéhez 1907. évi május hó 6-ig.

Egy hivatalszolgái állás a homonnai szolgabírói hivatalnál. Fizetés 600 korona. Lakpénz 160 korona. Ruhailletmény 80 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a Zemplén vármegye alispánjához 1907. évi május hó 5-ig.

Egy irnoki állás a püspökladányi kir. járásbírósnágnál. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 300 kor.

Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekönnyvi vizsga. Kérvények a debreczeni kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 20-ig.

Egy irodatiszti állás a soproni kir. pénzügyigazgatósnágnál. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Törvényeszerű lakpénz. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Kérvények a soproni m. kir. pénzügyigazgatóságához 1907. évi május hó 5-ig.

Egy irnoki állás a szombathelyi kir. törvényszéknel. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 420 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekönnyvi vizsga. Kérvények a szombathelyi kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 23-ig.

Egy irnoki állás kalocsai kir. törvényszéknel. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 380 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Három havi próbaszolgálat, kezelésben való jártasság. Négy középiskolai osztály. Telekönnyvi vizsga. Kérvények a kalocsai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 23-ig.

Egy irnoki állás a esáktornyai kir. járásbírósnágnál. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 360 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekönnyvi vizsga. Kérvények a nagykanizsai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 23-ig.

Egy irnoki állás a berettyóújfalui kir. járásbírósnágnál. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 300 kor. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekönnyvi vizsga. Kérvények a nagyváradai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 23-ig.

Egy irnoki állás a paksi kir. járásbírósnágnál. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 300 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekönnyvi vizsga. Kérvények a szekszárdi kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 25-ig.

Egy hivatalszolgái állás a kovásznai kir. járásbírósnágnál. Fizetés 600 korona. Lakpénz 160 korona. Ruhailletmény 100 korona, vagy természetbeni ruházat. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a kézdíva-árhelyi kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 28-ig.

Egy szolgái állás a temesvári m. kir. kataszteri térképtárnál, esetleg más hivatalnál. Fizetés pótlékkal 700 korona. Szabályszerű lakpénz. Ruhailletmény 60 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a temesvári kir. pénzügyigazgatóságához 1907. évi május hó 7-ig.

Egy hivatalszolgái állás a kaposvári, esetleg áthelyezés folytán más m. kir. pénzügyigazgatásnál. Fizetés pótlékkal 600 korona. Lakpénz 180 korona. Ruhailletmény 60 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a kaposvári m. kir. pénzügyigazgatóságához 1907. évi április hó 30-ig.

Egy közrendőri állás Pozsony városnál. Két korona 30 fillér napiútj. Lakpénz 100, illetve 160 korona. Ruhailletmény. Felévi próbaidő. Magyar nyelv szóban és írásban. Német és tót nyelv ismerete. Kérvények

Pozsony város rendőrkapitányi hivatalához 1907. évi április hó 30-ig.

Egy kertész szolgálai állás Csik vármegyénél. Fizetés 600 korona. Lakpénz 180 korona. Ruhailletmény 60 korona. Melléilletmény. Magyar nyelv szóban és írásban. Kertészi teendőben való jártasság. Kérvények Csik vármegyéhez 1907. évi május hó 1-ig.

Egy hivataloszolgai állás a kászonalcsiki járásban. Fizetés 600 korona. Lakpénz 160 korona. Ruhailletmény 60 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények Csik vármegyéhez 1907. évi május hó 1-ig.

Egy rendőri állás Temesvár városnál. Fizetés 720 korona. Természetbeni ruházat. Hat havi próbaszolgálat. Magyar nyelv szóban és írásban. Német nyelv ismerete. Kérvények Temesvár város főkapitányi hivatalához 1907. évi április hó 26-ig.

Egy irtóki állás az aradi kir. ügyészségnél. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 420 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Kérvények az aradi kir. ügyészséghez 1907. évi május hó 4-ig.

Egy irtóki állás a váci kir. járásbírósnál. Fizetés 1400 korona. Lakpénz 360 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a pestvidéki kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 27-ig.

Egy hivataloszolgai állás a nagybányai kir. járásbírósnál. Fizetés pótlékkal 600 korona. Lakpénz pótlékkal 160 korona, esetleg természetbeni lakás. Ruhailletmény 100 korona vagy természetbeni ruházat. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a szatmárnémeti kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi május hó 6-ig.

Egy mezővárosi állás Sopron városnál. Fizetés 600 korona. Magyar nyelv szóban és írásban, német nyelv ismerete. Két évi próbaidő. Kérvények Sopron város rendőrkapitányi hivatalnál 1907. évi április hó 30-ig.

Egy irtóki állás a nagymartoni kir. járásbírósnál. Fizetés 1400 korona. Lakpénz 300 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a soproni kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 25-ig.

Egy irtóki állás a csikszeredai kir. törvényszéknél. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 360 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a csikszeredai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 24-ig.

Egy irtóki állás a szabadkai kir. törvényszéknél. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 420 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a szabadkai kir. törvényszék elnökéhez 1907. április hó 26-ig.

Egy laboránsi állás a Magyar Nemzeti Múzeumnál. Fizetés 900 korona. Lakpénz 300 korona. Ruhailletmény 100 korona. Magyar nyelv szóban és írásban, még egy nyelvnek ismerete. Valamely mesterségben való jártas-

ság; ezeken kívül a fa, fém, bőrtárgyaknak, szöveteknek, edényeknek muzeumi preparálásában, javításában, felfűzésében, mérgezési eljárásokban, fényképezés és műszerekkel bánásban való jártasság. Kérvények a vallás- és közoktatási m. kir. miniszterhez czimezve, a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatóságához 1907. évi május hó 5-ig.

Egy irtóki állás a szabadkai kir. járásbírósnál. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 420 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Kérvények a szabadkai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 26-ig.

Egy irtóki állás a pestvidéki kir. törvényszéknél. Fizetés 1400 korona. Lakpénz 600 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a pestvidéki kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 21-ig.

Egy hivataloszolgai állás a pécsi m. kir. adóhivatalnál. Fizetés pótlékkal 600 korona. Lakpénz pótlékkal 200 korona. Ruhailletmény 60 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a pécsi m. kir. pénzügyigazgatósághoz 1907. évi április hó 25-ig.

Egy iskolaszolgái állás az orsz. m. kir. zeneakadémiánál. Törvényszerű fizetés és lakpénz. Magyar nyelv szóban és írásban. Liftkezelésben való jártasság. Kérvények a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez czimezve, a m. kir. zeneakadémiánál, Budapest, VI., Andrássy-ut 67. 1907. évi április hó 30-ig.

Egy irtóki állás a püspökladányi kir. járásbírósnál. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 300 kor. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a debreczeni kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 20-ig.

Egy irtóki állás a szombathelyi kir. törvényszéknél. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 420 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a szombathelyi kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 23-ig.

Egy irodatiszti állás a sátoraljaújhelyi, esetleg át-helyezés folytán más m. kir. pénzügyigazgatóságnál. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 360 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Egy évi próbaszolgálat. Négy középiskolai osztály. Kezelési vizsga egy év alatt. Kérvények a sátoraljaújhelyi m. kir. pénzügyigazgatósághoz 1907. évi április hó 22-ig.

Egy irtóki állás a csáktornyai kir. járásbírósnál. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 360 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a nagykanizsai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi április hó 23-ig.

Két hivataloszolgai állás a kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumnál. Fizetés pótlékkal 700 korona. Lakpénz pótlékkal 300 korona. Ruhailletmény 100 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a kereskedelemügyi m. kir. miniszterium elnöki iktató hivatalába 1907. évi április hó 30-ig.